

La definició de esport en el *Diccionari general de l'esport*

Resposta a l'article « Del deport a l'esport i de l'esport al deport. Més que una discussió terminològica », de Xavier Torredadella i Alexandre Planas » (TERMINÀLIA, núm. 3)

El món de les definicions és, a més d'apassionant, complex i opinable. Hi ha múltiples escrits que proposen criteris de redacció de definicions i, no obstant això, també hi ha múltiples maneres adequades de definir un mateix terme o un significat concret d'una mateixa paraula.

Aquesta reflexió ve a tomb de l'excel·lent article « Del deport a l'esport i de l'esport al deport. Més que una discussió terminològica », de Xavier Torredadella i Alexandre Planas, publicat en el darrer número de TERMINÀLIA (núm. 3, p. 22-29).

En aquest article, argumentat i precís, els autors prenen la definició de *esport* en el *Diccionari general de l'esport* (DGE) del TERMCAT (2010) com a base per demostrar la necessitat de recuperar *deport* en la llengua general. Els punts principals de la seva tesi són els següents:

- D'una banda, *deport* es documenta extensament en els usos històrics del català, amb el significat ampli d'entreteniment a l'aire lliure.
- De l'altra, la definició del DGE (la més recent en el seu corpus de definicions de *esport*) és massa restrictiva perquè no inclou « anar a córrer, jugar un partit de futbol amb un grup d'amics, nedar una estona, passejar en bicicleta o fer gimnàstica lliurement » (p. 27).

I demanen, com a conclusió, que aquest diccionari amplii el significat de *esport* i estableixi sinonímia amb *deport* o bé que, mantenint l'especificitat de *esport*, incorpori *deport* per als usos no coberts.

Aquesta percepció dels autors que la definició de *esport* en el DGE

és massa restrictiva la invalidaria, sens dubte, com a definició adequada, ja que voldria dir que incompleix el principi conceptual a què s'han d'atènyer les definicions. Com se sap, conceptualment a les definicions se'ls exigeix que englobin tots els referents del terme i només aquests referents. És a dir, que no estiguin sobreespecificades (i deixin fora elements que haurien de recollir) i que no estiguin subespecificades (i incloguin més elements dels que haurien de recollir). En la definició de *esport* en el DGE, doncs, Torredadella i Planas hi veuen una sobreespecificació. Al costat d'aquest principi conceptual, també hi ha els principis formals: convé que la definició tingui la mateixa categoria lèxica que el definit, que s'articuli al voltant d'un descriptor amb càrrega semàntica, que estructurï adequadament els trets característics, que inclogui els elements extrínsecs necessaris, etc.

Ara bé, l'adequació conceptual d'una definició als referents del terme va estretament lligada a l'abast del diccionari en què s'ha d'inserir. I la primera gran diferència d'abast es pot establir entre els *diccionaris de llengua general* (idealment, caracteritzen el conjunt del lèxic d'una llengua, de manera que sigui vàlid per a tota la comunitat de parlants independentment del dialecte, la formació intel·lectual, etc.) i els *diccionaris terminològics* o d'especialitat (caracteritzen el subconjunt del lèxic que té un significat específic o exclusiu en una comunitat d'especialistes). A més, també

comporten diferències importants d'abast l'extensió del recull, la representació territorial, el grau d'especialització d'un diccionari terminològic (tots els especialistes, només els que tenen un grau més elevat de formació), etcètera.

Dins d'aquesta dicotomia, s'ha de tenir present que el DGE no és un diccionari de llengua general (tot i la gran dimensió social de l'esport), sinó que és un diccionari terminològic, o sigui un diccionari d'abast limitat.

I quin és l'abast que el TERMCAT va voler donar a aquest diccionari? Doncs —tal com indica la introducció del DGE— l'àmbit d'actuació de les federacions esportives, considerades com els organismes que agrupen els especialistes del sector:

Pel que fa als esports seleccionats, han estat objecte del *Diccionari general de l'esport* bona part dels esports regulats per les federacions esportives de Catalunya, Andorra, el País Valencià i les Illes Balears, inclosos esports tradicionalment considerats jocs (per exemple, els escacs, els dards, les bitlles o la petanca) (p. 18).

Com a conseqüència, la definició de *esport* del DGE no fa referència al que s'entén que és esport en llengua general, sinó a les activitats regulades per les federacions. L'existència d'una nota en la fitxa del terme *esport* que enumera tots els esports inclosos en aquest mateix diccionari mostra de manera clara quin és l'abast que s'hi ha volgut donar. En altres paraules, s'hi ha definit l'esport federat —i, doncs, reglamentat,

Kevin Maïce (Flickr)

institucionalitzat i necessitat d'un entrenament metòdic, tal com diu la definició.

Des d'aquest punt de vista, altres definicions comentades pels autors resultarien subespecificades en un diccionari d'especialitat, ja que no és clar que no s'hi puguin incloure activitats físiques o de destresa practicades a l'aire lliure i amb finalitats lúdiques tals com —exagerant una mica— ballar sardanes, anar a buscar bolets o jugar a trencar l'olla.

També hi ha altres arguments que entenem que justifiquen la nostra solució.

Per exemple, que en una definició es recull el que és característic, de manera que no sempre s'hi poden considerar inclosos *exactament* tots els referents. La parcel·lació de la realitat en entitats és, de fet, arbitrària, i hi ha zones frontereres. Això és especialment visible en el cas de les activitats: si *esport* recull el futbol, haurem de considerar que també hi

estan recollides les diverses pràctiques del futbol, com ara un partit de futbol entre amics, encara que no totes estiguin reglamentades, institucionalitzades i practicades sobre la base d'un entrenament metòdic.

El salt semàntic, en aquest cas, no l'hem fet a *esport*, sinó a *futbol*. Probablement tothom que juga a la platja amb els fills a marcar gols en porteries delimitades amb un parell de xanquetes dirà que juga a futbol; en canvi, difícilment se li ocorrera a ningú, en una definició de *futbol*, no fer referència a un nombre fix de jugadors per equip o als tres pals que formen cada porteria.

Finalment, pel que fa a la relació entre *esport* i *deport*, convé tenir en compte que el TERMCAT s'ocupa de la terminologia en català i no de la llengua general. I, com que la forma *deport* té un significat molt general i l'ús —extens antigament i actualment força restringit— ha estat condicionat per apreciacions subjectives sobre la seva catalani-

tat, probablement li correspondria més a l'Institut d'Estudis Catalans que no pas al TERMCAT de dictaminar sobre aquesta qüestió.

En resum, tal com dèiem en començar, el món de les definicions és complex i opinable, a més d'apassionant. I el món esportiu és tan i tan ampli que les definicions forçosament han de variar segons quin sigui l'univers de referents tingut en compte. Hi ha, per tant, múltiples definicions que poden resultar adequades.

I, en últim terme, és evident que cadascú serà perfectament lliure de considerar preferible una definició enfront d'unes altres que també podrien ser vàlides, basant-se en la seva experiència, la seva activitat, la seva concepció, etcètera.

JOAN REBAGLIATO NADAL
Coordinador tècnic del
Diccionari general de l'esport
TERMCAT